

| <b>Základní škola Beroun, Wagnerovo náměstí 458</b>      |                          |
|----------------------------------------------------------|--------------------------|
| <b>KRIZOVÝ PLÁN ŘEŠENÍ ŠIKANY A KYBERŠIKANY VE ŠKOLE</b> |                          |
|                                                          |                          |
| Tento plán nabývá platnosti dne:                         | <b>1. 9. 2025</b>        |
| Pracovníci školy byli seznámeni dne:                     | <b>1. 9. 2025</b>        |
| Vypracoval/a:                                            | <b>Mgr. Eva Drbalová</b> |

## **I. Charakteristika šikany**

Šikana je agresivní chování ze strany žáka/ů vůči žákovi nebo skupině žáků či učiteli, které se v čase opakuje (nikoli nutně) a je založeno na vědomé, záměrné, úmyslné a obvykle skryté snaze ublížit fyzicky, emocionálně, sociálně a/nebo v případě šikany učitele také profesionálně. Šikana je dále charakteristická nepochopením sil, bezmocností oběti, nepřijemností útoku pro oběť a samoučelností agrese.

Šikana má několik podob: přímá šikana, nepřímá šikana a tzv. kyberšikana.

Přímá šikana může mít podobu fyzickou (bití, tahání za vlasy), verbální (nadávky k národnosti, náboženství, výhrůžky) nebo neverbální (urážlivá gesta a zvuky, schovávání nebo kradení věcí či školních pomůcek).

Kyberšikana je jednou z nejčastějších forem a může mít podobu vytváření falešných profilů na sociálních sítích s dehonestujícím obsahem či ponižujících videí, rozesílání vulgárních SMS nebo emailů.

Hranice, která odlišuje šikanování od škádlení nebo agrese, bývá někdy nezřetelná. U žáků se za šikanování nepovažuje škádlení nebo agrese, které nemá znaky šikanování. Jedním z rozlišujících prvků je schopnost žáka škádlení opětovat, bránit se mu, zastavit ho. Ve chvíli, kdy se žák škádlení nebo agrese neumí nebo nemůže bránit, cítí se bezradný a bezmocný, a přesto škádlení nebo agrese pokračuje, pak toto chování přerůstá v šikanu. Podobně, jedná-li se o šikanu pedagoga žáky, pak šikana není zlobení a nerespektování ze strany žáků, které postrádá znaky šikany. Naopak přerůstá v šikanu, stává-li se vědomým, záměrným, úmyslným a cítí-li pedagog, že není v jeho moci jej zastavit, cítí se bezbranně, ztrácí autoritu a poměr sil v rolích žák/žáci x pedagog se obrací.

Většina obětí šikany a jejich svědků se snaží situaci udržet co nejdéle v tajnosti. Proto je v prevenci velmi důležité zaměřit se specificky na identifikaci rizikových znaků a signálů pro výskyt šikany.

Důvodem nebo obsahem šikany může být jakákoli odlišnost žáka nebo pedagoga, např. fyzická zdatnost, vzhled, hmotnost, barva pleti, tělesná neobratnost, inteligence - snížení rozumových schopností, nebo naopak nadání, jazyková/komunikační bariéra, socioekonomická odlišnost, psychická odlišnost, speciální vzdělávací potřeby žáka apod.

## **II. Základní postup v řešení šikany**

Preventivní opatření školy směřují k minimalizaci rizika výskytu šikany. Škola musí být připravena i na situaci, kdy se přes všechna opatření šikana objeví. Školní šikanování má svůj zákonitý vnitřní vývoj a má svá stadia (viz Stadia šikanování).

- nejprve je nutné posoudit a odhadnout závažnost šikany. Škola musí v tomto případě zvažovat, zda je sama kompetentní šikanu šetřit a řešit, anebo jestli požádá o pomoc zvenčí. Metodik prevence by měl zvládnout počáteční šikanu, tj. první a druhé, někdy i třetí stádium, kdy ještě nalezneme vhodné svědky a žáky ochotné spolupracovat na změně.

- při vyšetřování pokročilé šikany se škola obrátí na pomoc odborníků
- při řešení je kladem důraz na to, že žák, který je obětí šikany, není jejím viníkem a neměl by tedy být důsledky řešení znevýhodněn. Je nutné se žákem projednat, co můžeme udělat pro to, aby se cítil bezpečně.
- po celou dobu řešení škola zajišťuje ochranu informací a informátorů, jasně vyjadřuje negativní postoj k násilí a ukazuje závažnost situace
- součástí řešení musí být vždy nastavení ozdravných mechanismů pro všechny zúčastněné a následná práce s celým třídním kolektivem.
- zároveň se doporučuje pracovat s agresorem i s obětí šikany, případně doporučit zákonným zástupcům péči dítěte v pedagogicko-psychologické poradně, středisku výchovné péče nebo jiných odborníků.
- škola nastaví taková opatření, aby bránila návratu rizikového chování.
- škola dbá na správný přístup k žákům s PAS

### III. Nápravná opatření

Škola má k dispozici tato nápravná opatření sloužící pro zastavení násilí agresorů:

- výchovná opatření
- sníženou známku z chování
- převedení do jiné třídy
- doporučení rodičům, aby dobrovolně umístili žáka do pobytového oddělení střediska výchovné péče či pobyt v diagnostickém ústavu
- podání návrhu orgánu sociálně-právní ochrany dětí k zahájení práce s rodinou

### IV. Komunikace školy s rodiči

- rodiče mají rozhodující úlohu ve výchově dítěte
- pokud rodiče přijdou žádat o pomoc ohledně šikany svého dítěte, nereaguje pedagog obranně a nedůvěřivě, nechápe prosbu rodičů jako stížnost.
- je nutné rodiče v klidu vyslechnout, nechat vymluvit, nepoučovat, aktivně naslouchat
- je potřeba se umět doptat na důležité informace
- **podezření nebo tvrzení rodičů, že je jejich dítě šikanováno, se nesmí nikdy podcenit** (viz Postupy pro vyšetření a řešení šikany)
- **rozhovor s rodiči oběti probíhá individuálně**
- **škola nezve rodiče protagonistů šikany do školy, když ještě šikana není vyšetřena** (u počáteční šikany, která se dá vyšetřit během jednoho nebo dvou dnů, obvykle proběhne až po jejím vyšetření)
- cílem rozhovoru je rodiče informovat o zjištěních a závěrech školy a domluvit se na dalších opatřeních (někdy je užitečné připravit rodiče oběti i na třídní schůzku, kde bude podána informace o řešení šikany)
- **vážnou chybou je neinformování rodičů o řešení šikany**

**Ve všech případech je potřeba informovat rodiče, že ve třídě byla šikana a škola ji řešila.** U počáteční šikany zpravidla stačí podat informaci na pravidelné schůzce, u pokročilé šikany je na místě svolat schůzku mimořádnou.

#### **V. Šikana zaměřená na učitele - jak ji předcházet a jak ji řešit**

- šikana zaměřená na učitele ze strany žáků je chápána jako celostní problém, který se týká všech členů školy. Není výsledkem osobnostních charakteristik učitele nebo jeho sociálních či pedagogických kompetencí.

- šikana zaměřená na učitele je specifická tím, že **dojde k narušení jasně definovaných rolí (učitel × žák) a žák se dostane do pozice větší moci než pedagog**

- šikana zaměřená na učitele se nejčastěji odehrává ve škole, může se odehrávat také mimo školu ve veřejných prostorech, v místě bydliště pedagoga nebo v kyberprostoru.

Je zapotřebí mít na paměti, že šikanou může trpět i vysoce zkušený a kompetentní pedagog, který dobře zná svůj předmět, ovládá třídní management a má dobré pedagogické schopnosti.

#### **Prevence šikany zaměřené na učitele:**

- vedení školy vyjadřuje pedagogům podporu, oceňuje jejich práci, vytváří atmosféru důvěry
- pedagog nastavuje a uplatňuje jasná pravidla ve třídě
- na konflikt nebo nerespektování reaguje včas, pracuje s pravidly v chování a používá stanovené důsledky
- pedagog posiluje zapojení žáků do výuky, dává jim na výběr, činí úkoly a výuku pro žáky zajímavými, propojuje výuku s běžným životem a potřebami žáků.
- očekává úspěch u všech žáků a podporuje je
- nezpůsobuje ponížení nebo zesměšnění žáka před třídou; při hodnocení žáka zachovává jeho důstojnost
- všímá si změn v náladě, emocích a v chování žáků.

#### **Specifika pro řešení šikany zaměřené na učitele**

- pedagog, který čelí šikaně ze strany žáků, je v dané situaci v pozici oběti, která nesmí zůstat v situaci sama, ale vyhledá pomoc ostatních (škola podporuje své pedagogy k vyhledání pomoci, zajistí bezpečí pro pedagoga a řeší vzniklou situaci se žáky, rodiči a ostatními pedagogy)
- v případě bezprostředního ohrožení pedagoga žákem/žáky si pedagog pro sebe zajistí bezpečí (odejde ze třídy, přivolá si pomoc apod.)
- požádá o spolupráci jiného kolegu nebo vedení školy pro zajištění dohledu ve třídě, případně izolaci agresora a zajištění bezpečí pro ostatní žáky ve třídě, vyžaduje-li to situace
- je zapotřebí, aby pedagog sám i jeho kolegové porozuměli tomu, že pedagog byl vystaven traumatickému zážitku. Je proto zapotřebí dovolit si čas na zpracování šoku, neobviňovat se.
- pro třídu, ve které se šikana odehrávala, zajistí škola intervenční program k řešení šikany za účelem znovunastolení bezpečí ve třídě

#### **VI. Strategie vyšetřování (strategie první pomoci)**

Vyšetřování šikany je velmi citlivou záležitostí.

Učitel nesmí podlehnout pocitu, že je "poslední spravedlivý" ani tomu, že se "zase tak moc nestalo". Na cestu za nápravou by měl být "vybaven" láskou k dětem, schopností empatie, soucitem a etickými normami.

1. žák oznámí učiteli danou skutečnost, učitel žáka vyslechne
2. učitel to okamžitě oznámí metodičce prevence, která se bude ihned případem zabývat
3. třídní učitel a metodička prevence spolupracuje s ostatními kolegy, kteří se mohou k případu vyjádřit
4. proběhne konzultace ve školním poradenském pracovišti – s výchovným poradcem a speciálním pedagogem
5. metodik prevence oznámí záležitost vedení školy a spolupracuje na dalším řešení

#### ♦ Počáteční šikana (zvládnutelná školou)

**Kompetentní osoby:** třídní učitel, výchovný poradce, metodik prevence, rodiče

**Prostory pro vyšetřování:** kabinet výchovné poradkyně, metodičky prevence, místnost speciálního pedagoga

#### **Okamžité jednání:**

- oddělit agresora/y od sebe a od oběti
- pro oběť zajistit bezpečné místo (nejbližší kabinet)
- v případě potřeby kontaktovat zdravotníka

**Co potřebuji pro usnadnění:** metodický pokyn, deník pro zápis rozhovorů, kapesníky, vodu, deku, lékárničku, dostatečný prostor pro vyšetřování (i časový)

#### **Scénář pro počáteční šikanu (Kolář, 2011)**

1. odhad závažnosti onemocnění skupiny a stanovení formy šikany
2. rozhovor s informátory a oběťmi
3. nalezení vhodných svědků
4. individuální rozhovory se svědky (nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků, hrubou chybou je konfrontace oběti s agresory);
5. ochrana oběti;
6. předběžná diagnóza a volba ze dvou typů rozhovoru:
  - a) rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření);
  - b) rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku);
7. realizace vhodné metody:
  - a) metoda usmíření;

b) metoda vnějšího nátlaku (výchovný pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho rodiči);

8. třídnická hodina:

a) efekt metody usmíření

b) oznámení potrestání agresorů

9. rozhovor s rodiči oběti

10. třídní schůzka

11. práce s celou třídou

*Všechny kroky jsou nezbytné, žádný nelze vynechat!*

### **Nejčastější CHYBY:**

- společně je vyšetřován agresor i oběť = konfrontace obětí a agresorů **!!NIKDY!!**
- vyšetřování je prováděno ve skupině, ve třídě
- vyšetřování nemá promyšlenou taktiku a strategii, postupuje nahodile
- pedagogové nevědomky chrání agresora; nepřipouští, že on by mohl šikanovat
- výpovědi oběti jsou bezdůvodně zlehčovány ve snaze šikanu zakrýt
- pedagog se snaží „objektivně“ rozdělit vinu mezi agresora a oběť
- výpovědi zmanipulovaných svědků nejsou konfrontovány
- agresori jsou předem informováni, mají dost času na přípravu své výpovědi i ovlivnění svědků a často i oběti
- postup vyšetřujícího je natolik nevhodný, že oběť odmítne vypovídat
- vyšetřování je vedeno tak neobratně, že ostatní žáci odmítnou vypovídat, či vědomě lžou ze strachu, aby se nestali i oni obětí
- pozdní šetření –
  1. neřešená počáteční stadia
  2. při zjištění je proces vyšetřování odložen na druhý či ještě další den
- nespolupráce s rodiči
- „zametání pod práh“ – u nás na škole šikana není
- neadekvátní tresty

### **Zmapování symptomů - tj. nalezení odpovědí na tyto otázky:**

- Jde o šikanu či teasing (škádlení)?
- Kdo je obětí, popřípadě kolik je obětí?

- Kdo je agresorem, popřípadě kolik je agresorů? (Kdo z nich je iniciátor, kdo je aktivní účastník, kdo je agresorem?)
- Co, kdy, kde a jak dělali agresori konkrétním obětem?
- K jak závažným agresivním a manipulativním projevům došlo?
- Jak dlouho šikanování trvá?

Výpovědi je nutné **důkladně zapsat** a následně vypracovat přehled se jmény iniciátorů, aktérů, agresorů a **přesnými údaji kdy, kde, jak a co komu udělali.**

### **Taktika vyšetřování**

Na rozdíl od strategie je taktika pružná, alternativní. Závisí na odhadu vnitřního vývoje šikany, na věku dětí a na mnoha dalších okolnostech.

Zatímco u pokročilé šikany je taktika psychologicky tvrdá a odborně složitá, u počáteční je psychologicky měkká a odborně méně náročná.

**Nicméně metody musejí mít vždy charakter překvapení a skrytosti.**

## **Postup vyšetřování má čtyři části:**

### **1. Zahřívací předkolo**

- slouží k navození atmosféry
- u svědků – podpora, povzbuzení, zajištění pocitu bezpečnosti, ujištění o neprozrazení jejich spolupráce
- u agresorů a falešných svědků – práce s citovým napětím, navodit moment překvapení, šokovat, předkládat důkazy a detailní popisy jeho role při šikanování

### **2. Monolog**

- můžeme ho ve vyšetřování vynechat (Slouží k tomu, aby žák - svědek nebo agresor svými slovy řekl, co se přihodilo. Někdy se zaplete do vlastní lži.)
- výslechová praktika „zapletení do vlastní lži“
- svědek nebo obviněný agresor musí souvisle vypovídat o tom, co se dělo

### **3. Dialog**

Není dialogem v pravém slova smyslu, jde v něm o:

- kladení otázek vyšetřovanému žákovi a jeho odpovědi na ně
- práci s citovým napětím, princip „přitlačení ke zdi“ – nabídka polehčujících okolností, když se přizná, v případě dalšího lhaní bude nekompromisně tvrdě potrestán
- rozvracení křivé a lživé výpovědi prostřednictvím rozporů, práce s přetřeknutím
- práci s vnitřním konfliktem – přesvědčování o zbytečnosti a nevýhodnosti lhaní, „brnkání na citlivou strunu“

### **4. Konfrontace**

**Konfrontace není nutná v každém případě.**

Někdy se dělá buď mezi svědky, aby se ujasnily rozpory nebo mezi agresory. Konfrontace agresorů (posadíme se tváří v tvář) regulujeme, sledujeme rozpor mezi slovy a gesty.

*Neverbální komunikace je starší než verbální a je mnohem pravdivější.*

## Vedení rozhovoru

### **a) s agresorem**

- direktivní, jasný, nekompromisní tón, možné zvýšit hlas, metoda bič/cukr, pokládat otázky na lži skórech, orientovat dotazy na detaily, rekapitulovat odpovědi, zůstat klidný emocionálně vyrovnaný,
- při rozhovoru s agresorem je důležité, na co se ptáme a jakým způsobem.

Významnou roli hraje neverbální komunikace. Např. jak se na agresora díváme (dlouhý chladný pohled znejistí), v jaké jsme od něj vzdálenosti (příliš velká vzdálenost i přílišná blízkost zneklidňují), zda on sedí a my stojíme (pocit převahy). I kladenými otázkami agresora znejišťujeme, hledáme v jeho slovech rozpory, chytáme se přeřeknutí atd.

- zasypání otázkami,
- znejišťování (vyvolání dojmu, že vše už víme),
- odnímání důvěry (pochybnosti o pravdivosti jeho výpovědi),
- vzbuzování protireakce (podněcování k pravdivé výpovědi a přiznání).

### **Otázky pro agresora, které je možné použít při vyšetřování:**

- kombinovat uzavřené a otevřené otázky vedoucí k popisu situace,
- uvedené otázky je nutné dále rozvinout, reagovat na odpovědi,
- otázky nejdou ve sledu,

Otázky vyplývají z předchozích výpovědí oběti, svědků, neutrálních informátorů (pro vytipování rolí, vycházíme z diagnostiky třídy).

Co se stalo?

Co tě vedlo k tvému chování?

Co jsi dělal?

Popiš situaci?

Nutil tě někdo?

Kdo u toho byl?

Kde se to stalo?

Kde jsi byl ty?

Kde přesně jsi byl?

### **Otázky pro informátory:**

Co se stalo?

Stalo se něco takového již dříve?

Kdy to začalo a jak?

Kde se to stalo?

Jak často se to děje?

Jak se chová oběť/agresor?

Jaký vztah máš k.....?

Jak ses u toho cítil?

Co bys navrhoval za řešení ve tvé situaci?

### **b) s obětí**

- volba otázek otevřených, projektivních a s otevřeným koncem
- metoda aktivního naslouchání, povzbuzování, objasňování, parafrázování, zrcadlení, pocitů, shrnutí, uznání
- sdílení emocí, ošetření potřeb fyzických i psychických, klidný a podporující přístup, dostatek času na sdělení – ticho

### **Otázky pro oběť, které je možné použít při vyšetřování:**

- kombinovat uzavřené a otevřené otázky vedoucí k popisu situace
- uvedené otázky je nutné dále rozvinout, reagovat na odpovědi
- otázky nejdou ve sledu
  - Jak se cítíš/ jak ti je?
  - Co se stalo?
  - Kde se to stalo?
  - Kdo u toho byl?
  - Jaký vztah máš k.....?
  - Stalo se něco takového již dříve?
  - Kdy to začalo a jak?
  - Pomohl ti někdo?
  - Viděl vás někdo?
  - Řekl jsi to někomu – požádal o pomoc?
  - Bylo možné se bránit?

### **VII. Práce s rodiči:**

#### **➤ kontaktovat rodiče**

- až po základním prošetření v případě, že jde o vyšetřování během běžné školní docházky
- pokud je přítomen vyšetřování externista jiné organizace, nutno informovat rodiče ihned!

#### **➤ Telefonovat **před svědky**, mobilní telefon (v případě možnosti rozhovor nahrát)**

##### **• telefonát by měl obsahovat tyto informace:**

- jakou roli dítě ve vyšetřování zastává
- jaký průběh bude mít následující vyšetřování (délka, postup, výstup...)
- kdo se účastní vyšetřování (vedení, externisté...)
- požadavky na rodiče (vyzvednout dítě, spolupráce při vyšetřování, nabídka – pomoci ...)
- nedělat závěry, neukvapovat se v řešení

#### **➤ Osobní jednání s rodiči **vždy za přítomnosti žáka**, kterého se problém týká a **minimálně dvou svědků****

- informace o vyšetřování žáka – při předávání žáka, jaký průběh bude mít následující vyšetřování (krátce)
- informace o vyšetřování žáka – výsledek vyšetření
- seznámení s postupem vyšetřování
- seznámení s postihy
- další postupy a individuální doporučení – předat kontakty na návaznou síť poskytující individuální péči

**Vždy si domluvíme jednoho pedagoga na zápis rozhovoru s rodičem a nakonec všichni zápis podepište!!!**

## **VIII. Náprava**

- potlačení příznaků onemocnění skupiny
- zastavení šikanování, obnovení platnosti norem, zabezpečení ochrany obětí

### ***Metoda vnějšího nátlaku***

#### **1. pohovor**

a) individuální – u zárodečných podob – pedagogický nátlak mezi „čtyřma očima“ nebo setkání třídního učitele, agresora a jeho rodičů

b) komisionální – u vážných případů počátečních a vždy u pokročilých stadií

#### **2. oznámení o potrestání agresorů před celou třídou**

3. ochrana oběti (zajištění bezpečí, stálý kontakt s rodiči, případně zprostředkování péče v odborném zařízení)

4. práce s agresorem, případně zprostředkování péče např. v PPP, SVP, u jiných odborníků – klinického psychologa, psychiatra, psychoterapeuta

## **IX. Třídní schůzka**

Sdělení: - o postizích

- o dalších formách ošetření třídy:

1. zvýšený dohled

2. práce se třídou – vrstevnický program realizovaný PPP, SVP – pozitivní stigmatizace, práce s pravidly třídy

3. režim – vyplněné přestávky, nadstandardní úkoly, ...

4. represivní kroky – OSPOD, Policie ČR, Probační a mediační služby

5. monitoring třídy

Průběžné informování rodičů o průběhu a změnách (formou individuálních sezení za přítomnosti dítěte).

## **X. Učitelský sbor:**

Sdělení: - o postizích

- o zapojení do dalších forem ošetření třídy:

1) zvýšený dohled

2) režim – vyplněné přestávky, nadstandardní úkoly ...

3) monitoring třídy – seznámení pedagogů s principy monitoringu vyučujících v dané třídě

- výchovná opatření:

1) napomenutí třídního učitele, důtka třídního učitele, důtka ředitelky školy

2) snížení známky z chování

3) převedení do jiné třídy (nikdy oběť, jen agresor)

4) v mimořádných případech:

- doporučení rodičům o dobrovolném umístění dítěte ve středisku – výchovné péče nebo diagnostickém ústavu

- podání návrhu orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu

#### ❖ **Pokročilá šikana – řešení za pomoci odborníků**

- překonání šoku pedagoga a bezprostřední záchrana oběti
  - při zjištění pokročilé šikany je na místě přerušit výuku a domluvit se, kdo a co bude dělat
  - žáky nenechat bez dohledu
- zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi
  - zajištění průběžného hlídání celé třídy
- pokračující pomoc a podpora oběti
- ohlášení policii a navázání kontaktu se specialistou na šikanování
- informování rodičů
- strategie vyšetřování:
  1. Rozhovor s obětí a informátory.
  2. Nalezení vhodných svědků.
  3. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky.
  4. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi.
- Náprava a léčba
  - realizace metody *Vnějšího nátlaku*
  - léčba ve specializovaných zařízeních (diagnostické ústavy, SVP aj.
- Spolupráce s odborníky (PPP, SVP, Policie ČR, orgány sociálně právní ochrany dítěte aj.)

#### **Specifické situace**

##### **Anonymní sdělení:**

Pedagogická rada – porada pedagogů

Sonda do tříd – sociometrie ...

Řešení s třídním učitelem

Žáci s PAS

##### **Šikana mimo školu:**

Zdvojené dohledy – ošetřit, aby nemohlo docházet k šikaně ve škole

Předat policii (oznamovací povinnost)

Možnost práce se sociálním klimatem – vztahy ve třídě, ve skupině

## **XI. Charakteristika kyberšikany**

Kyberšikana je jednou z forem psychické šikany, při níž jsou zneužívány informační a komunikační technologie. Může jít o verbální útoky, sdílení nahrávek, vytváření falešných profilů, sdílení zmanipulovaných fotografií či videí.

Kyberšikana není online obtěžování, které je zpravidla jednorázové, v případě kyberšikany jde naopak o opakované a dlouhodobé dehonestující jednání, kterému se oběť nedokáže bránit. Kyberšikana je definována jako záměrná, ale existuje i možnost, že vznikne nezáměrně jako „špatný vtip“, který se vymkl kontrole.

Kyberšikana může být doplňkem šikany tváří v tvář, jak je popsána v předchozím oddíle. Její nebezpečí spočívá v daleko větším dosahu, které umožňuje internetové prostředí, kde se agresorem mohou stát další a další uživatelé internetu. Útok na oběť je možné navíc vést kdykoliv a kdekoli, není nutná přítomnost oběti a agresora na stejném místě. Absence bezprostředního kontaktu a anonymita stěžuje její řešení.

### U kyberšikany je obtížné:

- **zajistit rychlou ochranu oběti** (např. odstranit diskusní skupinu či profil, ve kterém ke kyberšikaně dochází, zajistit odstranění dehonestujících materiálů z internetu a zastavit tak další šíření kyberšikany atd.),
- **zajistit dostatečný počet svědků** (u kyberšikany často chybí svědci, publikum je značně anonymní a nelze identifikovat, kdo má o kyberšikaně informace),
- **vystopovat útočníka** (u tradiční šikany útočníka známe, u kyberšikany však útočník často vystupuje pouze pod přezdívkou, využívá falešné profily atd.),
- **rozpoznat, kdy jde o kyberšikanu a kdy ne** (žáci často nerozpoznají hranice kyberšikany a neví, jak se s ní vypořádat, neví, koho kontaktovat, jak postupovat, jaké kroky podniknout).

## XII. Postup řešení v případě kyberšikany

V případě odhalení kyberšikany je informováno vedení školy, školní metodik prevence, výchovný poradce a třídní učitel. **Další postup odpovídá postupu při řešení šikany tváří v tvář** a je možné postupovat podle kroků definovaných v přechozím oddíle.

**Kyberšikana je ovšem odlišná a některé kroky nelze tak jednoduše realizovat, proto je vhodné doplnit je o postup specifický pro tento typ šikany.**

- Primárním krokem je **snaha o prevenci**, jak je definovaná v Školním preventivním programu. Souvisí také s jasným nastavením pravidel, jaké chování nebude tolerováno. Obzvláště je zdůrazněno, že chování na internetu má následky ve skutečném světě.
- Je nutné zajistit **ochranu oběti**, zajistit jí psychologickou pomoc, ve škole dbát zvýšených ochranných opatření. V součinnosti s IT odborníkem je snaha zajistit, aby **byl závadný obsah z internetu stažen** – odstranění fotografií, videí, nahrávek, zablokování profilů pachatelů šikany.
- Před odstraněním je nutné zajistit **důkazní materiál** – jak konkrétní důkazy, tak i seznam žáků na šikaně se podílejících, obzvláště pokud se šikana odehrává v uzavřené skupině. Důkazní materiál by měl být anonymizován (nesmí z něj být poznat, z účtu jakého svědka byl získán), aby byla zajištěna ochrana svědků.
- V případě, že agresor není znám, jsou zákonní zástupci o situaci informováni třídním učitelem. V součinnosti s nimi kontaktuje vedení školy Policii ČR s žádostí o pomoc při řešení kyberšikany.
- Pokud kyberšikana naplňuje skutkovou podstatu trestných činů, vedení školy kontaktuje Policii ČR.
- Po vyvození důsledků a případných kázeňských opatřeních je opět nutné **pracovat s celým kolektivem**. V rámci následné péče metodik prevence zorganizuje seminář/přednášku zaměřenou na odpovědné chování na internetu.

## XIII. Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech (Ministerstvo školství, 2016a):

- Dojde-li k šikaně/kyberšikaně **v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností anebo poskytování školských služeb, má škola povinnost** tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí. Tato povinnost vyplývá ze školského zákona (§ 21 odst. 2 školského zákona, podle něhož mají zákonní zástupci dětí a

nezletilých žáků právo mj. na informace o průběhu a výsledcích vzdělávání dítěte či žáka a právo vyjadřovat se ke všem rozhodnutím týkajícím se podstatných záležitostí jejich vzdělávání).

- Škola ohlašuje orgánu sociálně právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný, nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo (viz § 6, 7 a 10 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (*Zákon č. 359/1999 Sb., 2012*)); v případě šikany se jedná o všechny případy, které škola oznámila policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci, a dále případy, které výše uvedeným nebyly oznámeny i přesto, že se stalo něco závažného, protože nebyl zákonný důvod.
- Dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR. Trestní oznámení je možné podat také na státní zastupitelství. Tuto skutečnost oznámí ředitel školy nebo jiná pověřená osoba jakoukoliv formou (písemně, telefonicky, osobně) na Policii ČR, v ideálním případě přímo specialistovi na problematiku mládeže Služby kriminální policie a vyšetřování, jinak na nejbližším obvodním oddělení policie. V takovém případě vystupuje tato osoba jako oznamovatel a má právo na vyrozumění do jednoho měsíce od podání oznámení. Oznámení může podat také zákonný zástupce dítěte.
- V případě závažnějšího stupně šikany/kyberšikany by měl být informován také zřizovatel školy.

#### **Doporučené dokumenty:**

- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních - č. j. MSMT 21149/2016

- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28)

- Kyberšikana a další formy kybernetické agrese - č. j. MSMT 32550/2017-1

- Kolář M. (2011). Nová cesta k léčbě šikany. Praha: Portál.

- Sledovat - <https://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>